

FÖLDRAJZI NEVEKRŐL

Azokat a fogalmakat, amelyek egy tárgyat ölelnek fel egyedi (individuális) fogalmaknak nevezzük. A földrajzi nevek tehát egyedi fogalmak. Az egyedi fogalom nem szemléleti jellegű — mint a képzet, amely szintén egyedi tárgyakra vonatkozik —, mert már bizonyos absztrakció eredménye, és így a tárgy lényeges jegyeit tartalmazza.

A földrajzban sok névvel, tehát sok egyedi fogalommal találkozunk. A tanítás során ezek lényeges jegyeit tárja fel a tanár. Helyesen jár el, ha a tanult neveket, értelmezi is. A földrajzi nevek között sokszor szerepelnek államférfiak, tudósok, írók, kutatók nevei is. A továbbiak során ismertetünk néhányat.

Leningrád

A Szovjetunió második legnagyobb városa (2 888 000) lakos) a Néva partján. Mintegy száz alacsony fekvésű, mocsaras szigetre épült, amelyeket 350 híd, hidacska köt össze. A város jelentős része alig emelkedik 1—2 méternyire a tengerszintje fölé.

A 260 éves várost I. (Nagy) Péter cár alapította a XVIII. század elején (1703-ban), azért, hogy tengeren is kereskedelmi kapcsolatokat építhessen ki Nyugat-Európával.

A település neve *Szentpétervár*, majd később *Pétervár* lett. 1924-ben, Lenin halála után kapta a *Leningrád* — Lenin-vár — nevet.

Gorkij

Az Oka mindkét partján, ott ahol a Volgába ömlik, épült az egykori Nyizsnyij-Novgorod — a mai Gorkij. A XII. századtól a prémvárosok egyik nagy központja. A volgai hajózás egyik legjelentősebb állomása, nagy ipari város (közlekedési gépgyártás, autógyártás stb.), kulturális központ.

Nyizsnyij-Novgorod Makszim Gorkijnak, a nagy orosz írónak szülővárosa. Itt írta többek között „Az anya” című művét is. A településnek 1928 óta *Gorkij* a neve.

Kujbisev

A Volga bal partján épült a Volgamellék egyik legjelentősebb ipari (közlekedési gépgyártás) települése. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom idején itt dolgozott Valerian Vlagyimirovics Kujbisev (1888—1935), az orosz munkásmozgalom egyik vezetője.

Az egykori *Szamara* 1935-ben vette fel a *Kujbisev* nevet.

Micsurinszk

Az egykori Kozlov kis városka a Voronyezs folyó mentén. Itt dolgozott a „kozlovi varázsló”, Micsurin, Ivan Vlagyimirovics (1855—1935). Tudományos módszerességgel sok új gyümölcsfajtát, több mint háromszázat állított elő. Munkásságával jelentősen hozzájárult Közép- és Észak-Oroszország gyümölcsstermesztésének a fejlődéséhez. A kis *Kozlov* városka méltán kapta a *Micsurinszk* nevet.

Szverdlouvszk

Az Ural egyik legjelentősebb vasúti, bányászati és ipari központjának *Jakaterinburg* volt a neve. 1924-ben Szverdlou, Jakov Mihajlovics (1885—1919) szovjet államférfi, a munkásmozgalom kiemelkedő harcosának a nevét vette fel.

Szibéria

Jermák Timofejov vezetésével 1579-ben a kozákok átlépték az Uralt. Kucsum kán hadait megverték és elfoglalták fővárosát, *Szibirt*. A mai Tobolszk mellett fekvő. A város nevét a tatárok egyik kánjáról kapta. Ez a település volt a közelebbi

és a távolabbi vidék központja. Később az Uraltól keletre levő óriási kiterjedésű területet is *Szibiriának*, majd *Szibériának* nevezték.

Barents-tenger

Willem Barents holland utazó volt. 1596-ban eljutott a Spitzbergákig, majd visszafele érintette a Beeren (Medve)-szigeteket is. 1597-ben bejárja a Novaja-Zemlja körüli tengereket. Ő az első sarkvidéki utazó, aki áttelel a sarkvidéken. Itt is hal meg.

Róla nevezték el a Spitzbergák, a Ferenc József-föld, a Novaja-Zemlja, valamint Európa északi partvonalai által közrefogott tengert.

Laptyev-tenger

Laptyev orosz kutató járta be a Léna és a Kolima torkolata közötti partvidéket. Ezen vidéktől északra fekvő tengerrész ezért kapta a Laptyev-tenger nevet.

Cseljuszkin-fok

A Tajmír félszigeten fekszik Ázsia legészakibb pontja, a Cseljuszkin-fok. Cseljuszkin orosz kutató 1742. május 19-én fedezte fel.

Gyezsnyev-fok

Ázsia legkeletibb pontja a Csukcs félszigeten fekvő Gyezsnyev-fok. Gyezsnyev kozák tiszt 1648-ban indult el a tengeren a Kolima torkolatától kelet felé. A part mentén hajózva elérte a kontinens legkeletibb pontját. Keresztülhaladt az Ázsiát Amerikától elválasztó tengerszoroson. Ezzel megtudta, hogy Ázsia nem függ össze Amerikával. Amerika partjait azonban nem látta, s így nem tudta meg, hogy milyen messze van a két kontinens egymástól. A cár 1898-ban elrendelte, hogy Ázsia legkeletibb pontját *Gyezsnyev-foknak* nevezzék.

Bering-szoros

Bering Vitus 1680-ban Dániában született, majd I. (Nagy) Péter cár szolgálatába állt. 1728-ban a cár megbízásából kutatja Ázsia keleti partvidékét. Utazása során eljutott az Ázsiát Amerikától elválasztó tengerszorosba is. A köd miatt azonban nem láthatta meg Amerika partjait. A kitört vihar Kamcsatkáig űzte vissza. 10 évi előkészület után 1741-ben ismét útnak indul. Ekkor végre eljut Amerikába, a Yukatan folyó deltájának a vidékére. Itt látta meg Amerika partjait. Az Ázsiát Amerikától elválasztó tengerszorosról róla nevezték el.

Németh István
főiskolai adjunktus

A BEMUTATÁS ÉS FÜZETVÁZLAT SORRENDJÉNEK SZEREPE A MŰSZAKI GYAKORLATI OKTATÁSBAN

A gyakorlati foglalkozások oktatásánál az új anyagot feldolgozó órákon a tárgyi forma ismertetését és a motivációt általában a táblai és füzetvázlat elkészítése követi. A gondosan felépített vázlatot a tanári bemutató egészíti ki, hol a tanulók gyakorlatban érzékelhetik az új munkafogásokat, műveleti eljárásokat.

Az általánosan alkalmazott sorrend tehát:

szemléltetés,
motiváció,
füzetvázlat,
bemutató.